

ANALÝZA A POSOUZENÍ PŘEPRAVY HANDICAPOVANÝCH OSOB SE ZAMĚŘENÍM NA ERGONOMII INTERIÉRU

Pavla Dvořáková

Technologie dopravy a přepravy

15026

CÍL PRÁCE:

- zanalyzovat možnosti přepravy handicapovaných osob (přístup do vozidla, řešení interiéru, služby dopravců v ZVS (závazku veřejné služby), legislativa) v České republice a navrhnout opatření, která by této skupině osob usnadnila cestování po železnici

OSOBY SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM

- ◉ handicapovaní: „jsou lidé s jakoukoli poruchou duševní nebo tělesnou, která může být dočasná, dlouhodobá nebo trvalá, která brání jedinci účinně se přizpůsobit běžným nárokům života“.
- ◉ členění osob s handicapem:
 - *postižení horních končetin, dolních končetin, postižení páteře, různě omezená schopnost pohybu pomocí svalů, vozíčkáři*
- ◉ nejčastější členění:
 - *sluchové postižení*
 - *mentální postižení*
 - *tělesné postižení*
 - *duševní postižení*
 - *zrakové postižení*
- ◉ počet osob se zdravotním postižením
 - z rok -2013 - 1 077 673 osob se zdravotním postižením =10,2% populace
- ◉ počet vozíčkářů
 - není přesně známý odhaduje se na 12 až 15 tisíc

ERGONOMIE

○ interdisciplinární nauku

- založeno na porozumění interakcí člověka a kombinace různých aplikací či vhodných metod, teorií i dat zlepšují lidské zdraví, pohodu i výkonnost
- přispívá k modernizaci designu a hodnocení práce, úkolů, produktů, prostředí a systémů - vzájemnému propojení s potřebami a schopnostmi

○ ergonomie v dopravě:

- modernizace existujících technologických zařízení
- odstraňování negativních účinků, např. „komfort“ v průběhu dopravy
- poloha cestujících, tvary sedadel, délka cesty, obsazenost vozidel, hluk, vibrace, mikroklima
- člověk jako cestující- vhodné podmínky rozměrové, informační podmínky, prostředí a personál

○ funkce ergonomie:

- překonání omezení v schopnostech fyzických, mentálních a smyslových
- využití ergonomických principů k vyrovnání a přizpůsobení schopností osob zdravotně postižených

SLUŽBY PRO ZDRAVOTNĚ POSTIŽENÉ V DOPRAVĚ

- ◉ podmínky pro usnadnění cestování
- ◉ nákup či rekonstrukce
 - železničních vozidel s bezbariérovým přístupem
 - nástupišť
 - sociálních zázemí
 - nádražních budov
- ◉ České dráhy v roce 2014: 4 404 bezbariérových spojů
 - rok 2009 - 933 přeprav
 - v roce 2011 - 1962 cest
 - v říjnu roku 2012 - více než 2 300 přeprav
 - v roce 2014 - 4300 vozičkářů

VYBAVENÍ PRO ZDRAVOTNĚ POSTIŽENÉ

- nízkopodlažní vozidla
- vozidla s plošinou
- nájezdové rampy
- zdvihací plošina
- schodolezy
- speciální prostor pro vozíky
- bezbariérové toalety
- hlasová čtečka
- vizuální obrazovky



VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

- kvalitativně zaměřeno

- ⊙ Technika:
 - polostrukturovaný rozhovor

- ⊙ Kritéria pro výběrový soubor:
 - 1 skupina:
respondenti - dopravci (veřejnou dopravou v České republice)

 - 2 skupina:
respondenti -pracovníci organizací s cílovou skupinou zdravotně postiženými (zrakově postižení, sluchově postižení a osoby se sníženou schopností pohybu)
respondenti s uvedeným postižením

VÝBĚROVÝ SOUBOR

Vybraní Dopravci

Veřejná drážní osobní doprava

RegioJet, a.s

České dráhy, a.s.

LEO Express a.s.

ARRIVA vlaky, s.r.o.

Městská hromadná doprava

Dopravní podnik města České Budějovice, a.s.

Dopravní podnik hlavního města Prahy, a.s.

Veřejná linková doprava

ICOM transport, a.s.

ČSAD AUTOBUSY České Budějovice, a.s.

Organizace pro zdravotně postižené

Organizace zabývající se osobami s tělesným postižením

Respondent 5

Respondent 6

Respondent 7

Respondent 8

Respondent 9

Organizace zabývající se osobami se zrakovým postižením

Organizace zabývající se osobami se sluchovým postižením

Respondent 1

Respondent 2

Respondent 3

Respondent 4

OKRUHY OTÁZEK

⊙ Dopravci

- podmínky pro přepravu osob se zdravotním postižením
- služby pro osoby se zdravotním postižením
- vybavení a příslušenství osob se zdravotním postižením

⊙ Organizace pracující se zdravotním postižením

- s jakými problémy se setkávají osoby se zdravotním postižením
- jaké vybavení chybí v jednotlivých dopravních prostředcích
- služby v dopravě pro zdravotně postižené

DOPRAVCI-VEŘEJNÁ DRÁŽNÍ OSOBNÍ DOPRAVA

○ osoby s tělesným postižením

- mobilní nájezdové plošiny i bezbariérová vozidla
- liší se počet a trasy bezbariérových spojů
- spolupráce ostatních dopravců s Českými drahami
 - Leo Express má ve většině vozidel nízkopodlažní nástupy pomocí výsuvné nástupní plošiny
 - RegioJet mobilní nájezdové plošiny pouze na trase Praha -Ostrava-Žilina-Košice
 - ČD bezbariérových vozů mobilním zdvihacím plošinám
- vyhrazená místa pro cestující se sníženou schopností pohybu
- max. 60 šířky vozíku, kterou lze přepravit - RegioJet
- lhůty, nejčastěji 24 h. před odjezdem, 48 při objednávání externí plošiny
- právo odmítnout přepravu
- zvyšuje se počet bezbariérových vozidel



DOPRAVCI - VEŘEJNÁ DRÁŽNÍ OSOBNÍ DOPRAVA

- ◉ sluchově a zrakově postižení
 - vizuální obrazovky, hlásiče
 - moderní elektronický jízdní řád
 - proškolený personál
 - problém:
 - chybějící piktogramy v Braillově písmu
 - čísla místenek

DOPRAVCI - MĚSTSKÁ HROMADNÁ DOPRAVA

◉ osoby s tělesným postižením

- vlastní bezbariérová vozidla - vyklápěcí nájezdová plošina
- nízkopodlažní vozidla - autobusy trolejbusy, tramvaje - (přestavovány na částečné nízkopodlažní)
- označení vozidel- piktogram invalidního vozíku
- cestující s tělesným postižením mají vyhrazená místa
- přeprava asistenčních nebo vodících psů je zdarma
- bezpečnostními pásy
- zvláštní autobusová linka-(cestující se sníženou schopností pohybu a orientace, těhotné ženy, cestující s dětmi)

◉ sluchově a zrakově postižení

- digitální označníky, znaky v Braillově písmu a akustické hlásiče
- Problém:
 - nemožnost přistavení vozu MHD těsně k nástupní hraně nebo k označníku (př. automobil ve vozovce)
 - stavební úpravy pro vozíčkáře či slepce

- ◉ Stížností: *umístění sedaček na zvýšených částech podlahy, poruchy bezbariérových zařízení, neplánované výluky, zneužívání tlačítek přivolání pomoci, ničení a znehodnocování mladistvými a bezdomovci*

DOPRAVCI - VEŘEJNÁ LINKOVÁ DOPRAVA

○ osoby s tělesným postižením

- vlastní bezbariérová vozidla-označeny v jízdním řádu
- provozovatel určí místo, kde mohou cestující vyžádat pomoc
- pomoc se poskytuje při nástupu/výstupu, přesunu na nástupiště, čekárny a k přepážce pro odbavení, naložit/vyložit vozidla
- při takovéto pomoci je potřeba dostavit se 60 minut před dobou odjezdu, pokud není stanoveno 30 minut, dále je potřeba při rezervaci oznámit zvláštní potřeby ohledně míst k sezení

○ sluchově a zrakově postižení

- vizuální obrazovky
- vyškolený personál

○ Stížnosti: nedostatečně vybavené zastávky, neukáznění řidiči - parkování na zastávkách

RESPONDENTI

- **respondenti s tělesným postižením**
 - nedostatečná modernizace vlaků
 - nedostatek prostoru pro osobu na vozíčku
 - automatická rezervace místa pro doprovod
 - funkční bezbariérové WC
 - zvyšujících počtů s možností objednávání bezbariérových spojů
 - rozšíření proškoleného personálu

- **respondenti se sluchovým a zrakovým postižením**
 - digitální tabule a vizualizace ve vlacích a autobusech
 - komunikační znalosti cestujících
 - proškolený personál

NÁVRHOVÉ OPATŘENÍ

- ◉ zvýšit počet bezbariérových vozů
- ◉ rozšířit bezbariérové spoje - i méně vytížené
- ◉ bezbariérové WC důstojné místo pro cestující na vozíku
(dostatek prostoru a místa v chodbičce)
- ◉ omezit nebo zrušit rezervaci míst pro vozíčkáře
- ◉ zdokonalit informovanost pro cestující proškolený personál
- ◉ zrakově postižení
 - chybí vodící pruhy, hlásiče stanic, označení míst v Braillově písmu
- ◉ sluchově postižení
 - chybí vizuální zobrazení stanic, směry, výluky, přestupy, zpoždění, nečekaný výstup a výstrahy

NÁVRHOVÉ OPATŘENÍ

◉ krátkodobé opatření

- průběžné školení personálu
- budovaná jednoduchého informačního systémy (např. vodící proužky, označení v Braillově písmu)

◉ střednědobé opatření

- rekonstrukce stanic, terminálů, vozidel

◉ dlouhodobé opatření

- požadavky na nízkopodlažní vozidla v jednotlivých krajích, na dálkových linkách Ministerstva dopravy České republiky
- úprava současné legislativy na zpřísnění parametrů v dlouhodobém horizontu (např. úprava konstrukce vozidel).

ZÁVĚR

- cestující s handicapem neřeší ergonomie interiéru upřednostňují:
 - kvalitu služeb
 - zvýšení počtu bezbariérových vlaků
 - rozšíření nabídky bezbariérových spojů
 - modernizace starších vozů či zastávek
 - zvýšení počtu vizuálních obrazovek a hlásičů
 - zlepšit oblast informovanosti pro osoby převážně se zrakovým nebo sluchovým postižením
 - označení v Braillově písmu a vodících pásu
- dopravci:
 - vzájemná spolupráce dopravců a možnosti využít externích mobilních plošin
 - školení personálu o možnostech pomoci a komunikace s cestujícími se zdravotním postižením
 - opatření proti neukázněným řidičům

OTÁZKY

- ◉ Je problematika přepravy handicapovaných cestujících řešena dostatečně zejména v systémech veřejné linkové osobní dopravy?
- ◉ Charakterizujte pojem ergonomie v kontextu práce.
- ◉ Kontaktovala jste sdružení a organizace zdravotně postižených, resp. byla práce konzultována s uvedenými organizacemi?

DĚKUJI VÁM ZA POZORNOST